

“ใช้เฉพาะในราชการ ไม่เป็นสิ่งพึงเปิดเผย”

บันทึก

เรื่อง การถือหุ้นของหน่วยราชการ

กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหารได้มีหนังสือที่ ๗๕๘๙/๒๕๐๐ ความว่า กระทรวงเกษตรได้ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาเติมคณะพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายที่ว่า กรมป่าไม้ซึ่งเป็นหน่วยราชการจะถือหุ้นในบริษัทได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย ครบคณะ) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

๑. ประเด็นที่พึงพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า การเข้าถือหุ้นในบริษัทจะเป็นการประกอบการค้าหรือไม่ สำหรับประเด็นนี้ เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทก็คือ การกระทำการกิจการร่วมกันเพื่อประสงค์จะแบ่งปันกำไร อันจะพึงได้แต่กิจการที่กระทำนั้น (มาตรา ๑๐๑๒)^๑ เมื่อกิจการใดได้กระทำไปโดยมุ่งหมายจะแสวงหากำไรแล้ว ก็ย่อมถือได้ว่ากิจการนั้นมีลักษณะเป็นการค้า ฉะนั้น การเข้าถือหุ้นในบริษัทจึงเป็นการร่วมมือในการค้าอย่างหนึ่ง

๒. เมื่อการถือหุ้นในบริษัทเป็นการร่วมมือในการค้าแล้ว ก็อาจสรุปปัญหาที่ต้องพิจารณาได้ว่า กรมป่าไม้จะถือหุ้นในบริษัทการค้าได้หรือไม่

สำหรับปัญหานานี้ได้เคยมีคำพิพากษากฎีกาที่ ๙๕๐/๒๔๙๑ วินิจฉัยไว้ว่า “กระทรวงเป็นนิติบุคคล ย่อมตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๙^๒ กล่าวคือ มีสิทธิและหน้าที่ภายในขอบวัตถุประสงค์ของตนที่กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง ไม่ใช่จะทำอะไรได้ทุกอย่าง

บริษัทป่าไม้ประจำจังหวัดที่ได้จัดตั้งขึ้นและกรมป่าไม้ได้ถือหุ้นอยู่ด้วยนั้น จะมีฐานะเป็นบริษัทที่ถูกต้องตามกฎหมายมาตั้งแต่ต้นหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาข้อเสนอของผู้แทนกระทรวงเกษตรแล้วเห็นว่าถึงแม้ว่าหนังสือของกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหารที่ ๗๕๘๙/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๐๐ ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาในปัญหาข้อกฎหมายว่า กรมป่าไม้ซึ่งเป็นหน่วยราชการจะถือหุ้นในบริษัทได้หรือไม่ก็ตาม แต่เนื่องจากปัญหาที่ผู้แทนเสนอขอให้พิจารณา

ส่งพร้อมหนังสือที่ ๒๔๗๙/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๐๐

^๑ มาตรา ๑๐๑๒ อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่กระทำนั้น

^๒ มาตรา ๖๙ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ต้องตามบทบัญญัติทั้งปวงแห่งกฎหมายภายในขอบวัตถุประสงค์ของตน ดังมีกำหนดไว้ในข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง

นั้นเป็นปัญหาที่คาบเกี่ยวกับปัญหาที่ได้พิจารณาไปแล้ว และเป็นปัญหาที่ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายกับ ผู้แทนบริษัทป่าไม้ประจำจังหวัดได้โต้แย้งกันอยู่ดังปรากฏตามหนังสือของกระทรวงเกษตร ที่ ๑๓๒๕๔/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๐๐ ฉะนั้น เพื่อตัดปัญหาที่จะมีมาสู่คณะกรรมการ กฎฎีกาในอนาคต คณะกรรมการกฎฎีกาจึงเห็นสมควรพิจารณาปัญหาที่ผู้แทนกระทรวงเกษตร เสนอมาเสียในคราวเดียวกัน

สำหรับปัญหาที่ว่า บริษัทป่าไม้ประจำจังหวัดที่ได้จัดตั้งขึ้นและกรมป่าไม้ได้ถือหุ้นนั้นเมื่อปรากฏว่ากรมป่าไม้ไม่มีอำนาจหน้าที่ถือหุ้นได้แล้ว บริษัทป่าไม้ประจำจังหวัดจะมีฐานะ เป็นบริษัทที่ถูกต้องตามกฎหมายมาแต่ต้นหรือไม่นั้น คณะกรรมการกฎฎีกามีความเห็น ว่า ใน ส่วนที่เกี่ยวกับบริษัท จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้กำหนดให้คุณสมบัติของ ผู้ถือหุ้นเป็นสาระสำคัญของการเป็นบริษัทดังเช่นกรณีผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญ (มาตรา ๑๐๔๐ และ ๑๐๕๕)^๓ หรือห้างหุ้นส่วนจำกัดประเภทผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับเมื่อ นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนบริษัทแล้ว บริษัทก็มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีอำนาจหน้าที่ต่างหากจาก ผู้ถือหุ้น (มาตรา ๑๐๑๕)^๔ และเป็นบริษัทที่ถูกต้องตามกฎหมายจนกว่าบริษัทจะเลิก (มาตรา ๑๒๓๖)^๕ หรือศาลสั่งให้เลิกบริษัท (มาตรา ๑๒๓๗)^๖ ฉะนั้น เพียงแต่กรมป่าไม้ซึ่งไม่มีอำนาจ หน้าที่ถือหุ้น แต่ไปถือหุ้นในบริษัทเข้า ก็หากระทบกระเทือนถึงความเป็นบริษัทแต่ประการใดไม่ และบริษัทป่าไม้ประจำจังหวัดยังคงเป็นบริษัทที่ถูกต้องตามกฎหมายมาแต่เริ่มต้น

^๓ มาตรา ๑๐๔๐ ห้ามมิให้ชักนำเอาบุคคลผู้อื่น เข้ามาเป็นหุ้นส่วนโดยมิได้รับความยินยอม ของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๕๕ ห้างหุ้นส่วนสามัญ ย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังกล่าต่อไปนี้

(๕) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งตาย หรือล้มละลาย หรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ

^๔ มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลาย ซึ่งรวมเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วน หรือ บริษัทนั้น

^๕ มาตรา ๑๒๓๖ อันบริษัทจำกัด ย่อมเลิกกัน ด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) ถ้าในข้อบังคับของบริษัท มีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน เมื่อมีกรณีนั้น

(๒) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น

(๓) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียวเมื่อเสร็จการนั้น

(๔) เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก

(๕) เมื่อบริษัทล้มละลาย

^๖ มาตรา ๑๒๓๗ นอกจากนั้นศาลอาจสั่งให้เลิกบริษัทจำกัดด้วยเหตุต่อไปนี้ คือ

(๑) ถ้าทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท

(๒) ถ้าบริษัทไม่เริ่มทำการภายในปีหนึ่ง นับแต่วันจดทะเบียนหรือหยุดทำการถึงปีหนึ่งเต็ม

(๓) ถ้าการค้าของบริษัททำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีทางหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้

(๔) ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือไม่ถึงเจ็ดคน

แต่อย่างไรก็ดีในกรณีทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้ง บริษัท ศาลจะสั่งให้ยื่นรายงานการประชุมตั้งบริษัท หรือให้มีการประชุมตั้งบริษัทแทนสั่งให้เลิกบริษัทก็ได้ แล้วแต่จะเห็นควร

(นายหยุด แสงอุทัย)
เลขาธิการฯ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สิงหาคม ๒๕๐๐